

Ensamförsörjartillägg i barnbidraget – även i Sverige?

Tapio Salonen
Seniorprofessor
Studier i boende och välfärd
Malmö Universitet

December 2025

Underlagsrapport till Riksförbundet Majblomman

Innehållsförteckning

Innehåll	Sida
Sammanfattning	3
Inledning	5
Bakgrund	6
Internationell översikt	10
- Litteraturöversikt av stöd till ensamstående föräldrar	11
Syfte	13
Motiv	13
Metod	14
- Definition av ensamförsörjande hushåll	15
- Studiens population	16
Resultat	17
- Resultat – Låg ekonomisk standard	18
- Resultat – Låg inkomststandard	21
- Resultat – Försörjningsstöd	24
Kostnader för reformförslaget	28
Slutdiskussion	29
Noter och referenser	30

Sammanfattning

Under senare delen av 1990-talet framstod Sverige som ett föregångsland för ett expanderande välfärdssamhälle. Reformer och införande av service och social grundtrygghet i livets olika skeden. Rätten till bostad, arbete, utbildning och familjeliv hängde samman i föreställningen om en generell välfärdsmodell.

Under 2000-talets första kvartsekel har dock denna trend brutits inom flera välfärdssektorer. Denna rapport fokuserar särskilt på den svenska familjepolitikens betydelse, då särskilt för ensamförsörjande föräldrar. Sedan millennieskiftet har avtagande ambitionsnivåer lett till en gradvis minskning av den ekonomiska familjepolitiken, en minskning motsvarande 26 miljarder kronor. Det är familjestöd som särskilt riktar sig till barnfamiljer med svag ekonomi som försvagats, t.ex. barn- och bostadsbidrag.

I denna studie granskas specifikt skillnader i ekonomisk utsatthet mellan samboende och ensamförsörjande barnfamiljer. Ensamstående föräldrar har fyra gånger så hög risk att leva i ekonomisk utsatthet. I ett jämförande perspektiv är dessa skillnader mer markant i Sverige än i många andra jämförbara länder, särskilt då i ett nordiskt perspektiv. I våra grannländer Danmark, Norge och Finland finns sedan länge ett riktat stöd till ensamförsörjande föräldrar i form av ett särskilt tillägg till det generella barnbidraget.

Vilken betydelse skulle ett sådant ensamförsörjartillägg i barnbidraget i Sverige? Det är den centrala frågeställningen i denna studie. Tre nivåer (800 kr, 1 250 och 1 700 kr per barn och månad) för ett sådant stöd undersöks närmare och vilka effekter dessa får för att lyfta ekonomiskt svaga ensamförsörjare ur ekonomisk fattigdom (såväl relativ som absolut) och behov av kommunalt försörjningsstöd.

Detta reformförslag kan ses som ett bidrag till att utveckla den ekonomiska familjepolitiken i linje med dess uttalade mål att utjämna levnadsvillkor mellan olika familjeslag och modernisera dess innehåll i linje med hur familjeliv förändrats under senare år. Allt fler separationer i barnfamiljer löses numera med olika former av växelvist boende för barnen. I denna studie ingår inte dessa hushåll utan avser enbart föräldrar som officiellt definieras som ensamförsörjande, varav de allra flesta är ensamstående mödrar. I de mikrosimuleringar som genomförts ingår drygt 170 000 ensamförsörjande hushåll med sammanlagt drygt 250 000 barn 0-19 år.

Huvudresultatet från denna studie påvisar tydliga effekter på ekonomisk utsatthet före och efter de tre reformalternativen med ett ensamförsörjartillägg. Samtliga ensamförsörjande hushåll för en inkomstförstärkning motsvarande mellan 10 000 och 20 000 kronor per barn och år beroende på beloppsnivåerna.

Den *relativa* fattigdomen, räknat om hushållen har mindre än 60 procent av medianinkomst, minskar från 42 procent till mellan 33 – 38 procent. Denna differens på 4 – 9 procentenheter motsvarar 7 000 – 15 000 färre ensamförsörjande hushåll i relativ fattigdom. När det gäller den mer skarpa definitionen av *absolut* fattigdom, om hushållen har en för låg inkomststandard för att kunna klara vardagens nödvändiga utgifter, sjunker fattigdomen från 16 procent i nuläget till 11 – 14 procent när ensamförsörjartilläggen inkluderats. Detta innebär mellan 4 500 och 8 600 färre ensamhushåll i absolut fattigdom.

Införandet av ett ensamförsörjartillägg påverkar också hushållens behov av att söka behovsprövat försörjningsstöd hos kommunen, från 8,7 procent av samtliga berörda hushåll till 6,4 – 7,5 procent beroende på tilläggets storlek. Som en direkt effekt av reformförslaget skulle således 2 000 – 4 000 ensamhushåll klara sig utan att gå till socialkontoret. Kostnadsmässigt skulle kommunerna spara in mellan 180 och 339 miljoner kronor årligen.

Studien visar också att effekterna skiljer sig utifrån barnens ålder och hur många barn det finns i hushållet. Den ekonomiska utsattheten är, som förväntat, högre i förskoleåldern och avtar sedan i skolåldern. Bland förskolebarn till ensamförsörjare skulle ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget minska såväl den relativa som den absoluta fattigdomen mer påfallande. Antal förskolebarn i hushåll med låg inkomststandard skulle minska från 30 procent till 20 – 25 procent. De allra flesta ensamförsörjarhushåll har ett eller två barn (88 procent). Endast 1 (en) procent av dessa hushåll har fem barn eller fler. Reformalternativen reducerar den ekonomiska sårbarheten för alla berörda hushåll men har som störst effekt ju fler barn det finns i hushållen.

Kostnaden för denna reform beräknas till mellan 2,2 och 4,7 miljarder kronor årligen beroende valda beloppsnivåer. Detta kan jämföras med den reala värdeförsämringen på totalt 7,4 miljarder kronor som skett av barn- och studiebidraget sedan 2018 då det höjdes senast.

Slutsatsen från denna studie är att införandet av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget kan utgöra ett effektivt sätt att utjämna ekonomiska skillnader mellan barnfamiljer och påtagligt minska ekonomisk utsatthet bland många ensamförsörjarhushåll. Reformen kan ses som ett avvägt exempel på att förnya den svenska familjepolitiken genom riktat stöd inom ramen för det generella barnbidraget. I den internationella forskningen lyfts denna slags reform – *targeting within universalism* (riktade insatser inom ett generellt system) – som ett framgångskoncept i att utveckla länders förmåga att utveckla familjepolitiken i takt med ständiga familjemässiga och samhällsliga förändringar.

Inledning

Denna studie riktar uppmärksamhet på den förhöjda ekonomiska sårbarhet som ensamförsörjande hushåll i Sverige uppvisar. I relation till andra jämförbara länder sticker denna skillnad mellan samboende och ensamstående föräldrar ut, särskilt i en nordisk jämförelse.

Frågan om ensamförsörjande föräldrar och deras vardagsekonomi har fått en tilltagande samhällsrelevans i takt med de senaste årtiondenas förändrade familjemönster med förhöjda familjeseparationer och för barns ojämlika uppväxtvillkor beroende på familjemönster.

I många andra länder finns olika stödformer för särskilt ensamförsörjande hushåll men detta saknas helt i Sverige. I såväl Danmark, Norge och Finland finns sedan länge ett ensamförsörjartillägg kopplat till det allmänna barnbidraget.

Vilken betydelse skulle en sådan reform få i Sverige? Detta är frågan som belyses i denna rapport.

Rapporten inleds med att granska den ekonomiska familjepolitikens utveckling i Sverige under 2000-talet hittills, särskilt de inslag som påverkar ensamförsörjande hushåll. Därefter presenteras en översikt av hur andra länder utformat varierande stöd för att dämpa ensamstående föräldrars ekonomiskt utsatta situationer. Sedan vidtar en genomgång av vad det skulle innebära att införa ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget även i Sverige. Reformens kostnader och effekter på ekonomisk utsatthet redovisas och diskuteras närmare.

Bakgrund

Den svenska välfärdsmodellen har gradvis förändrats. Under 1900-talets senare del sågs Sverige som ett föregångsland att införa generella reformer för att trygga olika befolkningsgruppers grundläggande trygghet och levnadsvillkor. Inget annat land satsade så omfattande på social service och transfereringar till hushållen som Sverige. Under efterkrigstidens årtionden fram till början av 1980-talet genomfördes breda välfärdsreformer från vaggan till graven. Denna stadiga välfärdsexpansion har därefter under de senaste decennierna förbytts mot avtagande välfärdsambitioner och växande ojämlikhet i befolkningen¹.

Offentlig statistik och återkommande forskningsstudier och rapporter från civilsamhället bekräftar samfällt att den ekonomiska sårbarheten är betydligt mer vanlig och med mer långtgående konsekvenser bland ensamförsörjande föräldrar. I en nyligen genomförd intervjuundersökning med ett tusen föräldrar illustreras skillnader i ekonomiska svårigheter tydligt mellan ensamstående och sammanboende föräldrar². Undersökningen påvisar att den ekonomiska situationen för barnfamiljer med låga inkomster verkar ha försämrats mellan 2023–2025, t.ex. uppger en större andel ensamstående med låga inkomster att de har svårt att äta sig mätta. En stor andel har svårt att betala fritidsaktiviteter. Oron för ekonomin och dess konsekvenser varit konstant under tre år för familjer med låga inkomster medan den minskat för kontrollgruppen med barnfamiljer med bättre ekonomi.

”””””

RUTA:

Ensamstående med barn med låg inkomst 2025:

- 6 av 10 har svårt att ha råd med fritidsaktiviteter.
- 8 av 10 har varit mycket och ganska oroliga över sin ekonomi.
- Hälften är oroliga hur ekonomin kommer påverka barnens mående.
- Drygt hälften har haft svårigheter att köpa kläder till barnen efter årstid.
- Hälften har haft svårt att köpa näringsrik mat alla dagar i veckan.
- 44 procent har behövt låna pengar till basala utgifter som mat, hyra.
- 36 procent har inte råd att betala kollektivtrafiken.

Källa: Hyresgästföreningen, Majblomman, Röda Korset och Rädda Barnen 2025. Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025.

”””””

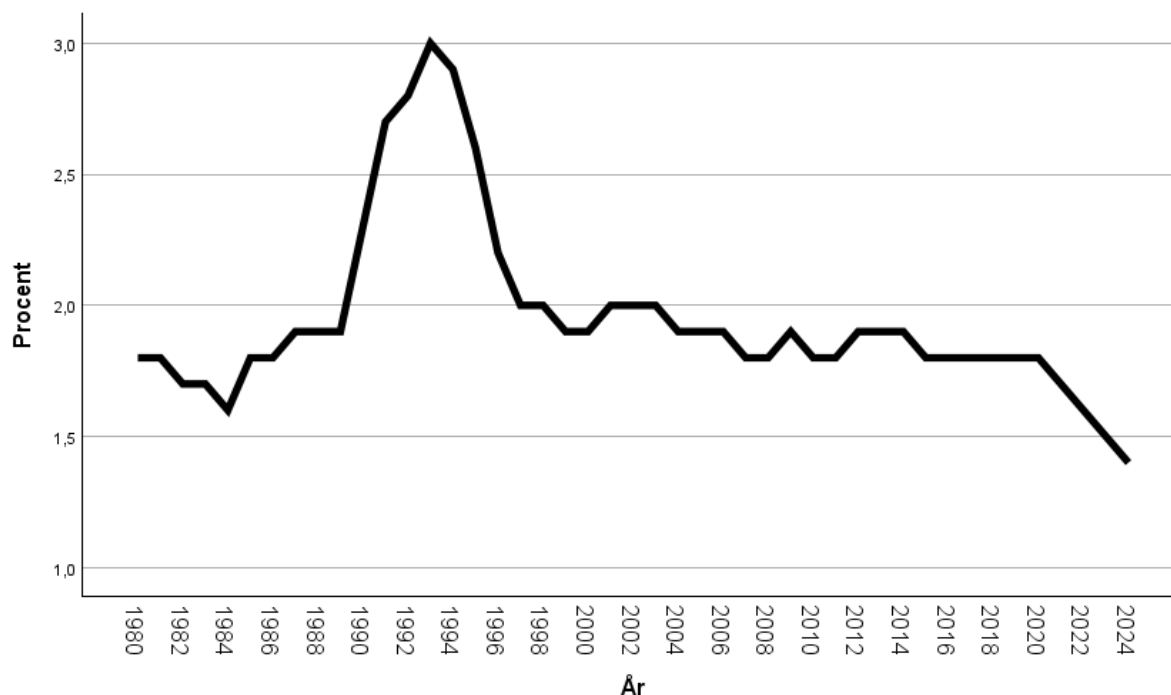
Ett flertal studier har på senare år uppmärksammat den ekonomiska familjepolitikens avtagande förmåga att utjämna ekonomiska vardagsvillkor bland barnfamiljer i Sverige.³ Den ekonomiska familjepolitiken består av en rad ersättningar i form av försäkringar,

generella bidrag och behovsprövade bidrag. Under 2024 beräknas 7 procent av barnhushållens inkomster komma från dessa ersättningar.⁴ Störst betydelse har dessa för ensamstående mammor och familjer med många barn. Den fördelningspolitiska profilen för dessa ersättningar har dock avtagit under senare år. Från slutet av 1990-talet har den omfördelande effekten av samtliga socialförsäkringar till barnfamiljer mer eller mindre halverats.⁵ Detta gäller samtliga ersättningsformer, men särskilt de behovsprövade bidragen. En allt mindre andel av den ekonomiska familjepolitiken fungerar numera omfördelande mellan fattigare och rikare barnhushåll. Under 2000-talet har hushållen generellt sett fått det ekonomiskt bättre men samtidigt har inkomstskillnaderna ökat.⁶

Den ekonomiska familjepolitiken omfattade totalt 93 miljarder kronor 2024.⁷ Över hälften av dessa ersättningar till barnfamiljer går numera till föräldraförsäkringen och drygt en tredjedel till barnbidraget.⁸ Inslagen i den ekonomiska familjepolitiken tenderar att betyda allt mindre för barnhushållen, mätt som andel av deras disponibla inkomster. Men för i synnerhet familjer med låga och oregelbundna inkomster samt familjer med stor försörjningsbörda har dessa familjestöd fortfarande en vital betydelse.

Sett över tid har familjestöden i Sverige minskat i jämförelse med den ekonomiska utvecklingen (se diagram 1). Förutom en topp i inledningen av 1990-talet har familjepolitiska stöd till barnhushållen utgjort runt 2 procent av landets BNP. Under 2000-talets inledning var dess andel stabilt kring 2 procent för att gradvis börja minska från mitten av 2010-talet. En tydlig nedåtgående trend märks under 2020-talet, från 1,8 procent 2020 till 1,4 procent år 2024 samtidigt som andelen barn i befolkningen varit i stort sett oförändrad.

Diagram 1. Ekonomisk familjepolitik (exkl. adm.) av BNP 1990-2024.

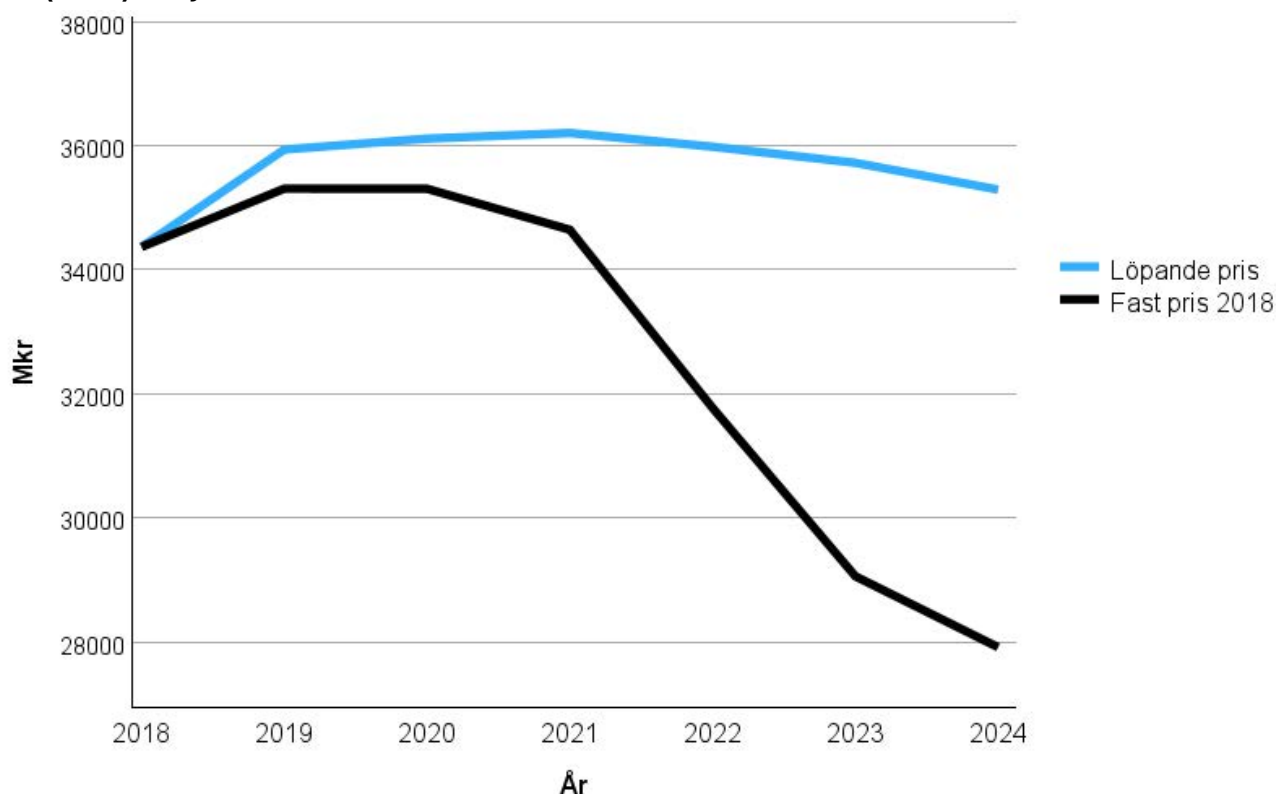
Källa: Försäkringskassan 2025. Socialförsäkringen i siffror 2025.

Varje tiondels procent motsvarar 6,4 miljarder kronor i 2024 års priser. Nedgången i den ekonomiska familjepolitiken under 2000-talet hittills motsvarar således **cirka 26 miljarder** kronor de senaste fyra åren. Det är framför allt de generella (barnbidrag och adoptionsbidrag) och behovsprövade bidragen (fr.a. bostadsbidrag och underhållsstöd) som minskat i realvärde medan föräldraförsäkringen bibehållit sin ställning.⁹ Det är detta som till största del förklarar att familjepolitikens utjämnande profil avtagit markant under senare år.

Denna avtagande välfärdsambition inom familjepolitiken hänger samman med att olika försäkringar och bidrag till barnfamiljer inte är indexreglerade och därmed tappar i värde, inte minst under de senaste årens inflationsdrivna ekonomi¹⁰.

Nivån på barn- och studiebidraget beslutas genom beslut i Sveriges riksdag. Till skillnad från många andra socialförsäkringar som årligen automatiskt följer konsumentprisutvecklingen riskerar barnbidraget återkommande urholkas och motverkar uppfyllandet av uttalade ambitioner med stödformen. Under 2000-talet har grundbeloppet i barnbidraget endast höjts vid två tillfällen, 2006 och 2018. När barnbidraget höjdes mars 2018 hade dess faktiska värde sjunkit med 11 procent jämfört med 2006. Sedan 2018 har grundbeloppet i barnbidraget varit oförändrat 1 250 kronor per barn och månad. Med tanke på den höga inflationstakten under 2020-talets första hälft har dess reala värde försämrats återigen. Ett barnbidrag på 1 250 kr skulle motsvara drygt 1 600 kronor i 2025 års prisnivå.

Diagram 2. Kostnad för barnbidrag och studiebidrag 2018 – 2024 i löpande och fast pris (2018). Miljoner kronor

Källa: Försäkringskassan. Socialförsäkringen i siffror (olika årgångar) och CSN.

Den sammanlagda kostnaden för barn- och studiebidrag har i löpande pris legat i princip oförändrat kring 35-36 miljarder sedan dessa stöd höjdes senast 2018. Under 2020-talets första hälft har inflationen tagit fart och innebär i reella priser att dessa kostnader sjunkit med totalt 7,4 miljarder från 35,3 till 27,9 miljarder 2024. Den största delen av denna värdeförsämring återfinns i barnbidraget med minus 6,8 miljarder (32,5 - 25,7 miljarder). För studiebidraget har urholkningen inneburit en värdeminskning på motsvarande 0,6 miljarder år 2024. Dessa familjepolitiska stöd har i praktiken minskat med drygt en femtedel (- 21 procent) mellan 2018 och 2024.

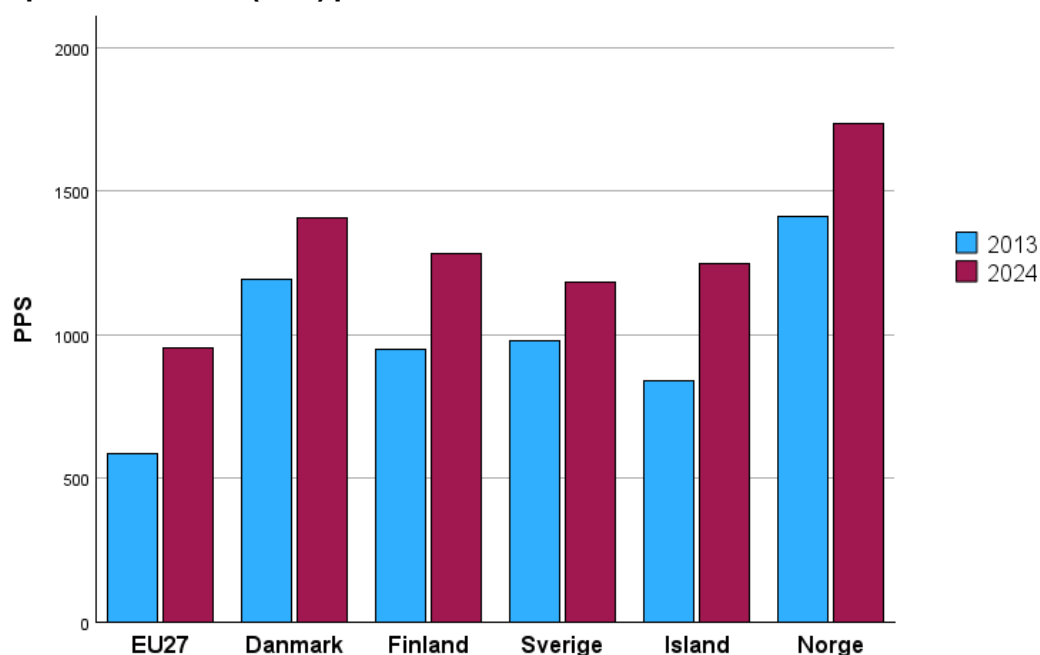
Internationell översikt

I detta avsnitt belyses ekonomisk utsatthet bland ensamstående barnhushåll i ett jämförande perspektiv med andra länder, då särskilt i relation till nordiska länder. Först beskrivs översiktligt familjepolitikens omfattning och kostnader för att därefter i synnerhet uppmärksamma skillnader mellan ensamstående och sammanboende barnhushåll. Genomgången avslutas med att anknyta till en ny kunskapsöversikt över om och i så fall hur olika länder infört varierande stödformer för ensamstående barnhushåll.

Sverige skiljer ut sig bland de nordiska länderna genom en högre barnfattigdom, mätt i relativ fattigdom (LES)¹¹. Medan de andra nordiska länderna uppvisar en lägre relativ fattigdomsnivå på mellan 10,1 – 12,4 procent av samtliga barn sticker Sverige ut med en nivå på 18,2 procent 2024. Inom hela EU ligger motsvarande nivå på 19,3 procent. Denna skillnad mellan Sverige och de nordiska grannländerna har varit tydlig redan tidigare under de senaste årtiondena men accentuerats under de allra senaste åren. Ensamstående föräldrar är en särskilt utsatt grupp i hela Norden med betydligt högre risk för ekonomiska svårigheter i vardagen än sammanboende föräldrar. Aktuell statistik visar att differensen i relativ fattigdom¹² är betydande i alla nordiska länder¹³. I Sverige liksom Danmark och Norge hade 27 – 28 procent av de ensamstående barnhushåll en låg ekonomisk standard år 2024 jämfört med 6 – 13 procent bland samboende barnfamiljer. Finland avviker med en betydligt lägre andel, 18,9 procent, bland de ensamstående barnhushållen.

Ser vi till familjepolitikens omfattning och kostnader det senaste årtiondet har Sverige halkat efter flera av de andra nordiska länderna (se diagram 3)¹⁴. Under 2024 är Sverige det nordiska land som satsar minst inom detta politikområde mätt efter landets köpkraftsstandard¹⁵. Såväl Finland som Island har gått om Sverige medan Norge och Danmark stärkt sin redan tidigare högre ambitionsnivå under det senaste tioårsperioden. Utgifter inom familjepolitiken har genomgått en betydande ökning inom hela EU, plus 62 procent, medan motsvarande ökning i Sverige varit 21 procent sedan 2013.

Diagram 3. Familjepolitikens utgifter i nordiska länder och EU 2013 och 2024.
Köpkraftstandard (PPS) per invånare i Euro.

Källa: Eurostat.

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00107/default/table?lang=en&category=t_spr

Litteraturöversikt av stöd till ensamstående föräldrar

Inom ramen för detta projekt har en systematisk litteraturöversikt genomförts över hur olika länder utformat riktade stödformer för ensamstående föräldrar¹⁶. Det visar sig att många länder har varierande former av riktade stöd till denna familjetyp, 19 av 27 länder (70 procent)¹⁷. Stödformerna varierar mellan direkta och indirekta former. Direkta former utgörs av ekonomiska transfereringar (oftast skattefria kontantbidrag) medan indirekta stödformer sker via skattesystemet (t.ex. skatteavdrag) eller via subventionerade tjänster (t.ex. reducerad barnomsorgsavgift).

Litteraturöversikten lyfter särskilt fram samspelet mellan generella och riktade stöd för ensamstående föräldrar. I många västländer bygger dessa stöd ofta på en kombination av universella barnbidrag och riktade stödformer kopplat till barnbidraget till ensamstående barnhushåll. I forskningen benämns detta som ett exempel på *targeting within universalism* (riktade stöd inom ett generellt system) och förordas ofta som en effektiv strategi att minska fattigdom och utanförskap¹⁸.

Kunskapsöversikten undersöker särskilt hur sådana riktade stöd till ensamstående föräldrar utformats i de nordiska länderna Danmark, Finland och Norge. Det visar sig att

alla våra grannländer sedan många år har infört ensamförsörjartillägg kopplat till det generella barnbidraget¹⁹.

I *Danmark* finns sedan 1970-talet ett *ekstra börnetilskud* som kompletterar det ordinarie barnbidraget. Syftet är att kompensera för ökade kostnader som ensamförsörjande hushåll har. Detta stöd är ungefär lika stort som det generella barnbidraget (566 jmf. 555 dk kr).

I *Finland* infördes 1994 ett *särskilt ensamförsörjartillägg* i barnbidraget 1994 med det uttalade syftet att skapa ett tydligare och mer rättvist stödsystem till barnfamiljer. I den finska lagstiftningen slås fast att detta tillägg inte är en separat förmån utan en höjning av det ordinarie barnbidraget. Det aktuella beloppet är 73,30 euro per barn och månad jämfört med barnbidraget på 94,88 euro (för första barnet).

I *Norge* kompletteras det allmänna barnbidraget med ett *utvidet börnetrygd* till ensamstående föräldrar. Den generella barnetrygden infördes redan 1946 och har kompletterats med ett riktat stöd till ensamförsörjande barnhushåll för att utjämna skillnader och garantera alla barn ekonomisk trygghet. Det särskilda barnbidraget till ensamstående är 2 516 norska kronor per barn och månad (2025).

Sammanfattningsvis har de andra nordiska länderna utformat ensamförsörjartillägg inom ramen för det generella barnbidraget och administreras inom ramen för de nationella socialförsäkringssystemen. På så vis undviks klassiska fattigdomsproblem med stigma och kostsamma behovsprövningar. Dessa riktade stöd till ensamstående föräldrar tycks vara väl etablerade och integrerade i den ekonomiska familjepolitiken i våra grannländer. Frågan som därför ställs i denna studie är hur en sådan stödform skulle kunna utformas i Sverige och vilka konsekvenser det skulle få för att utjämna barnfamiljers ekonomiska vardagsvillkor beroende på föräldrakonstellation.

””” RUTA

Aktuella belopp (2025) gällande barnbidrag och tillägg i andra nordiska länder till ensamförsörjare.

	Finland EUR/mån	Norge NOK/mån	Danmark DKK/mån
Barnbidrag	1:a barnet: 94,88 2:a barnet: 104,84 3:e barnet: 133,79 4:e barnet: 173,24 5:e och därpå följande barnet: 192,69	1 968 per barn	555 per barn
Ensamförsörjartillägg	73,30 per barn	2 516 per barn	566 per barn

Syfte

Syftet med denna studie är att analysera *vilken betydelse som införandet av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget i Sverige har på ekonomisk utsatthet bland ensamförsörjande barnhushåll.*

Det svenska barnbidraget har sedan dess införande 1948 varit generellt för alla barn upp till 16 år. Det utgörs av ett grundbelopp lika för alla barn och kompletterats sedan 1982 med ett flerbarnstillägg²⁰. I gymnasieåldern utgår ett studiebidrag på motsvarande belopp som barnbidragets grundbelopp för ungdomar som läser på heltid på gymnasiet. Detta belopp, f.n. 1 250 kronor i månaden, betalas ut endast tio månader om året²¹. Till studiebidraget finns ett extra tillägg för gymnasister som lever i en familj med låg inkomst²². Denna riktade stödform till familjer med låga inkomster har dock minskat drastiskt under senare år, troligtvis beroende på oförändrade inkomstnivåer.

Studien belyser särskilt vilka *fattigdomsreducerande effekter* en sådan reform skulle medföra. Vilka mått och tillvägagångssätt presenteras närmare i kommande avsnitt om studien metodval.

Motiv

I linje med den internationella utblicken som presenterats tidigare kan det vara befogat att fråga sig varför det helt saknas ett riktat ensamförsörjarstöd i Sverige. Som framgått har många jämförbara länder olika former av riktade stöd till ensamförsörjande barnhushåll. I våra tre nordiska grannländer Danmark, Finland och Norge är denna stödform sedan länge etablerad.

Det främsta motivet till att överväga ett sådant riktat stöd till ensamförsörjarhushåll även i Sverige är deras markant högre grad av ekonomisk utsatthet jämfört med andra hushåll. Detta gäller även i relation till sammanboende barnhushåll. Varierande studier och mått på ekonomisk utsatthet och fattigdom visar samstämmigt på att ensamstående barnfamiljer överlag har betydligt högre utsatthet än andra barnhushåll. I en aktuell översikt över barnhushållens ekonomi bekräftas att ensamstående barnhushåll generellt har en klart sämre ekonomisk standard och högre fattigdomsmått²³. I Rädda Barnens senaste rapport²⁴ om barnfattigdomen i Sverige sticker ensamstående hushåll ut med ett fattigdomsmått som är fyra gånger så högt som för samboende barnhushåll, 37 procent jämfört med 9,4 procent²⁵.

Med de tre mått på ekonomisk utsatthet som analyseras närmare i denna rapport utmärker sig ensamförsörjande hushåll med avsevärt högre ekonomisk sårbarhet. Dessa mått definieras närmare i kommande avsnitt. Skillnaden i *relativ* fattigdom (högst 60 procent av medianinkomst) var 42 procent bland ensamförsörjande hushåll jämfört

med 13,4 procent för samtliga hushåll. Den absoluta fattigdomen (låg inkomststandard) skiljde sig åt mellan 16,2 och 4,6 procent och andelen med kommunalt försörjningsstöd mellan 8,7 och 3,3 procent²⁶. Samtliga tre indikatorer visar på tre till fyra gånger så hög förekomst av ekonomisk utsatthet bland ensamförsörjande hushåll.

I vilken omfattning som ett riktat stöd i form av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget kan dämpa denna ekonomiska sårbarhet är således studiens fokus. I det följande presenteras först hur ett sådant riktat stöd har beräknats med olika beloppsnivåer och hur dessa beräkningar har genomförts.

Metod

Denna studie utgår från ett fördelningsanalytiskt statistiksystem för inkomster och transfereringar (FASIT) som SCB utvecklat för att beräkna effekter av förändringar i skatte-, avgifts- och transfereringssystemen för individer och hushåll²⁷. Det är möjligt att beräkna hur förändringar i dessa system påverkar olika grupper i samhället samt vilken effekt de får på de offentliga finanserna.

Denna analys baseras på en simulering av vilka effekter som ett införande av ett ensamförsörjartstöd i barnbidraget får för berörda barnhushåll. Resultaten som presenteras i det följande gäller för år 2023, som är senaste året med tillgängliga data för centrala utfallsvariabler kring ekonomisk utsatthet.

Följande beloppsnivåer för ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget har studerats (per barn och månad):

- **Alternativ 1 – 800 kronor**
- **Alternativ 2 – 1 250 kronor**
- **Alternativ 3 – 1 700 kronor**

Dessa tre beloppsnivåer har valts ut för att de speglar den spännvidd i de nivåer som föreligger i de andra nordiska länderna, från drygt 800 kronor per barn och månad i såväl Danmark som Finland till drygt 2 300 kronor i Norge.

””””” RUTA:

Ensamförsörjartillägg i andra nordiska länder omräknat till svenska kronor 2025:

Finland 73,30 euro = 806 sv kr (kurs 11,00)

Norge 2 516 no kr = 2 340 sv kr (kurs 0,93)

Danmark 566 dk kr = 832 sv kr (kurs 1,47)

”””””

Vilka skillnader framträder utifrån de utvalda beräkningsalternativen när det gäller reformkostnader och dess fattigdomsminskande effekter?

Tre utfallsvariabler på ekonomisk utsatthet undersöks närmare:

1. **Relativ fattigdom.** Detta mått, *låg ekonomisk standard (LES)*, anknyter till ett vanligt förekommande inkomstrelaterat fattigdomsmått – om hushållen har mindre än 60 procent av landets medianinkomst. Detta beräknas utifrån disponibel inkomst per konsumtionsenhet och tar därmed hänsyn till hushållens storlek och sammansättning.
2. **Absolut fattigdom.** SCB har utvecklat fattigdomsmåttet *låg inkomststandard (LIS)* som beskriver om hushåll saknar inkomster för att klara nödvändiga löpande utgifter. Gränsvärdet för LIS var t.ex. för en familj med två vuxna och två barn (3 och 6 år) var 26 600 kr per månad och en ensamstående med ett barn (3 år) 16 800 kr per månad²⁸.
3. **Förekomst av försörjningsstöd.** Detta mått identifierar hushåll som sökt och beviljats kommunalt försörjningsstöd under ett aktuellt år, oavsett hur länge eller hur mycket stöd som beviljats.

Dessa tre mått har alla både för- och nackdelar för att kunna fånga ett så komplext fenomen som ekonomisk utsatthet²⁹. I korthet kan sägas att det relativa måttet LES beskriver snarare inkomstjämlighet bland hushållen och används ofta för att jämföra inkomstfördelning över tid och mellan länder. Det absoluta måttet LIS fångar på ett mer distinkt vis hushållens prekära ekonomiska situation genom att jämföra deras faktiska inkomster med beräkningar av nödvändiga utgiftsposter som mat, bostad, uppvärmning etc³⁰. Det kommunala försörjningsstödet är ett politiskt-administrativt mått som kan påverkas av stödformens utformning, normativa och politiska värderingar hos såväl beslutsfattare som allmänhet. I resultatdelen presenteras effekter av samtliga dessa tre mått utifrån de tre undersökta nivåerna på ett svenskt ensamförsörjartillägg i barnbidraget.

Definition av ensamförsörjande hushåll

För att kunna urskilja ensamförsörjande barnhushåll från den breda hushållskategorin ensamstående hushåll med barn har flera avgränsningar vidtagits. Under senaste årtiondena har familjemönstret bland barn och deras familjer förändrats successivt³¹. Numera bor sju av tio barn i traditionell kärnfamilj med båda sina föräldrar. Separationer och ombildningar har accentuerats och skiftar för många barn under deras uppväxt.

Vart fjärde barn i Sverige bor med endast en av sina föräldrar, vilket motsvarar drygt en halv miljon barn³². Statistiken utgår från den officiella folkbokföringen och SCB:s register över befolkningen. Dessa uppgifter uppdateras årligen. I denna studie har urvalet baserats på SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT och dess STAR-urval³³. Denna studie har utgått från en definition av ensamförsörjande hushåll i enlighet med hushållstyp "A2 Ensamstående" samt "ej växelvis boende".

Ett flertal distinkta avgränsningar till den bredare kategorin av ensamstående hushåll har genomförts i denna studie. För det *första* har ensamstående hushåll som i folkbokföringen är klassificerade med barn i växelvist boende exkluderats. Denna familjekonstellation har blivit allt vanligare i Sverige under 2000-talet och är mer framträdande i takt med barns ålder. Växelvist boende är vanligare bland föräldrar som har svensk bakgrund, högre utbildning och bättre ekonomi³⁴. För det *andra* har ensamstående föräldrar som är folkbokförd med en annan vuxen i hushållet inte heller räknats in. För det *tredje* har endast barn i åldern 16 – 19 år som erhållit studiebidrag det aktuella året inkluderats, vilket exkluderar äldre tonåringar som inte läser på gymnasiet.

Studiens population

Dessa avgränsningar innebär att antalet barn som bor med en ensamförsörjande förälder har i denna undersökning reducerats till cirka hälften av alla barn i ensamstående hushåll, från drygt en halv miljon barn till ensamstående förälder till totalt **256 093** barn i **171 067** hushåll. Detta är studiens undersökningspopulation och avser barn i åldern 0 – 19 år som 2023 bor med en ensamförsörjande förälder. Barn till ensamförsörjande förälder utgjorde således **drygt vart tionde barn** (10,6 procent) i Sverige det aktuella året.

Tabell 4. Barn till ensamförsörjande förälder efter barn ålder 2023.

Ålder	Antal	Totalt	Procent
0-6	52 607	799 078	6,6
7-15	112 191	1 129 916	9,9
16-19	91 924	487 265	18,9
Totalt	256 093	2 416 256	10,6

Andel barn i ensamförsörjande hushåll ökar gradvis med barnens ålder, från vart femtonde barn i förskoleåldern till nästan vart femte barn i gymnasieåldern (se tabell 1). Detta hänger förstås samman med ökad förekomst av separationer och ombildningar av familjemönstret under barns uppväxt. I denna studie undersöks också i vilken grad som ekonomisk utsatthet bland ensamförsörjande hushåll varierar med antalet barn i hushållet. De allra flesta av dessa barn, fem av sex (88,1 procent), är antingen ett

ensamt barn eller lever med ett syskon. Ensamförsörjande förälder med många barn, minst fem barn, är ovanligt i Sverige och gäller endast en på hundra barn (1,1 procent) och omfattade cirka 1 800 barn i denna studie. I vart tionde ensamförsörjande hushåll finns tre till fyra barn.

Resultat

I denna del presenteras vilka effekter införandet av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget har på olika mått på ekonomisk utsatthet bland dessa hushåll. För vart och ett av de undersökta måtten, relativ fattigdom (LES), absolut fattigdom (LIS) och försörjningsstöd redovisas genomslaget utifrån de tre valda beloppsnivåerna 800, 1 250 och 1 700 kronor per barn och månad. Dessa effekter beskrivs också mer fördjupat efter hushållens sammansättning när det gäller barnens ålder och antal barn i hushåll med en ensamförsörjande förälder.

Översiktligt visar denna studie att drygt en kvarts miljon barn i Sverige lever med en ensamförsörjande förälder, vilket motsvarar drygt vart tionde barn i åldern 0 - 19 år³⁵. Då är barn som har växelvist boende eller som har en bonusförälder i hushållet borträknade³⁶. Värt att notera är att av dessa ensamförsörjande föräldrar som ingår i denna studie är en övervägande majoritet, fem av sex, kvinnor. De flesta av barnen i dessa hushåll är i skolåldern; 44 procent i grundskola och 36 procent i gymnasiet. Enbart drygt vart femte barn, 53 000 av 256 000 barn, är i förskoleåldern. Detta speglar de föränderliga familjemönster med tilltagande separationer och ombildningar under barns uppväxt numera.

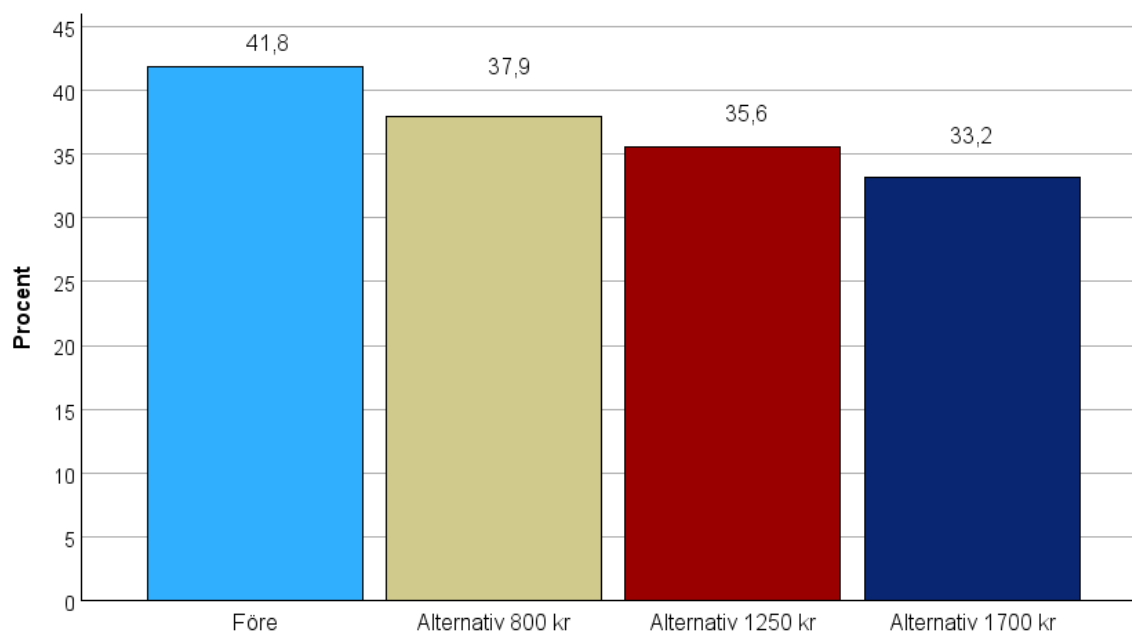
Införande av ett ensamförsörjartillägg skulle således öka inkomsterna för denna hushållsgrupp med mellan 10 000 – 20 000 kronor om året beroende på vilken av de tre beloppsnivåerna som införs. Detta motsvarar 3,3, 5,2 respektive 7,1 procent ökning av hushållsgruppens genomsnittliga disponibla inkomster. Men då de allra flesta ensamförsörjande hushåll återfinns i fördelningstrappans nedre del skulle ett ensamförsörjartillägg i praktiken betyda avsevärt större ökning i relation till deras låga inkomstnivåer. Mer än 80 procent fanns i den lägre inkomsthalvan och drygt hälften i de två allra lägsta inkomstgrupperna (deciler). Detta bekräftar att en tänkt reform med ensamförsörjartillägg har en förväntad och önskvärd fördelningspolitisk träffsäkerhet. I det följande presenteras de tre utfallsvariablerna för ekonomisk utsatthet i tur och ordning. Först beskrivs effekter på det relativa fattigdomsmåttet för att sedan redovisa fattigdomsreducerande konsekvenser utifrån ett absolut fattigdomsmått. Avslutningsvis presenteras vilken påverkan som ett ensamförsörjartillägg skulle ha för att lyfta hushåll ur det kommunala försörjningsstödet.

Resultat – låg ekonomisk standard

Det första effektmått undersöker hur många hushåll som har högst 60 procent av landets medianinkomst det aktuella året 2023³⁷. Denna strikt inkomstbaserade definition används frekvent för att jämföra inkomstfördelning och hushåll med låga inkomster (EU-fattiga). Som redan nämnts är detta mått, låg ekonomisk standard, ett relativt grovt mått och belyser snarare skillnader i inkomster genom att lyfta fram hur stor andel som återfinns i inkomstfördelningens nedersta delar. För 2023 var gränsvärdet för LES för en ensamstående förälder med ett barn 24 400 kronor i månaden. Motsvarande belopp var 30 900 kronor för en ensamstående med två barn. Hushåll som hade en disponibel inkomst under dessa gränsvärden definieras som hushåll med låg ekonomisk standard.

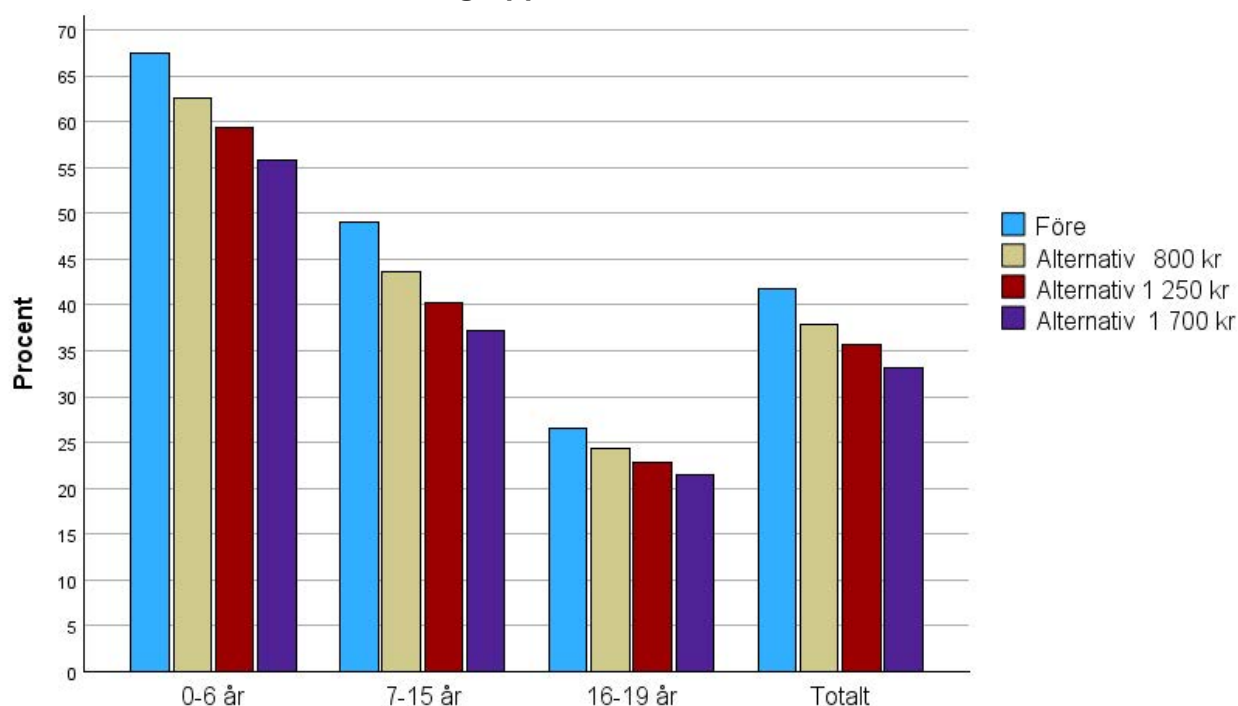
Andelen ensamförsörjande hushåll som hamnade under dessa gränsvärden var närmare 42 procent eller nästan 72 000 hushåll. Som en effekt av införandet av ett riktat ensamförsörjartillägg i barnbidraget skulle denna andel minska gradvis efter stödets storlek (se diagram 5). I det lägsta alternativet skulle andel hushåll med LES minska med 3,9 procentenheter till 37,9 procent och antalet hushåll med 6 700 hushåll till 64 800. Ett ensamförsörjartillägg på 1 250 kronor per barn och månad skulle landa på 35,6 procent (- 6,2 procentenheter) eller med 10 600 hushåll till totalt 60 900. Det högsta beräkningsalternativet innebär en minskning på 8,6 procentenheter eller 14 700 hushåll. Sammantaget visar dessa utfall på en betydande effekt på detta relativa fattigdomsmått.

Diagram 5. Andel ensamförsörjande hushåll med låg ekonomisk standard efter reformalternativ. I procent.

Studien visar att antalet barn som finns i ensamförsörjande hushåll som genom reformalternativen skulle hamna under dessa gränsvärden för LES är ännu mer accentuerad än beräkningen på hushållsnivå. Andelen skulle minska från 44,7 procent till 40,5 procent (800 kr), 37,9 procent (1250 kr) eller 35,3 procent (1700 kr). Antalet barn i hushåll med LES skulle minska från 114 500 till 103 700 / 97 100 / 90 400 barn, vilket motsvarar en minskning med 10 800 / 17 400 / 24 100 barn. Ifall mittenalternativet på 1 250 kronor följs skulle således barnfattigdomen enligt detta mått minska med 17 400 barn, vilket motsvarar en minskning med 15,2 procent. Detta indikerar reformens förmodade träffsäkerhet.

Diagram 6. Andel barn i ensamförsörjande hushåll med låg ekonomisk standard efter reformalternativ och åldersgrupper.

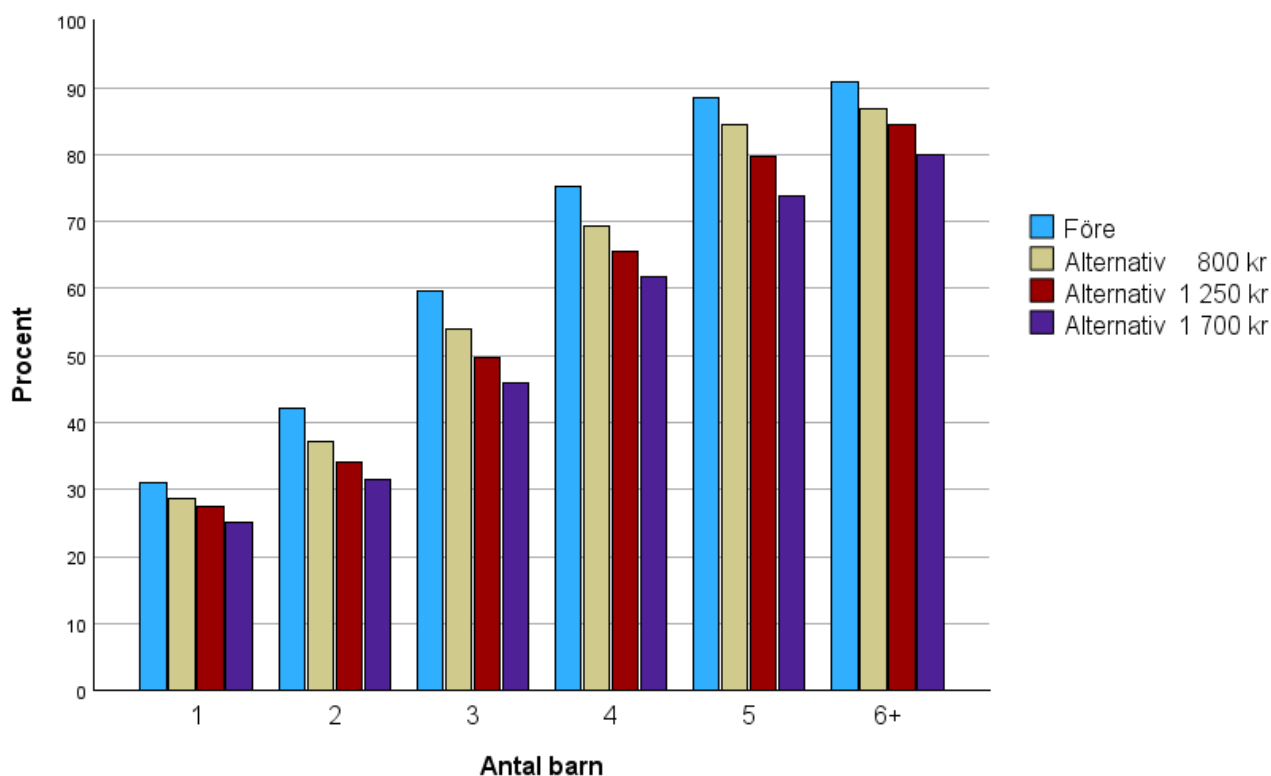
Som förväntat visar dessa resultat på en betydligt högre grad av ekonomisk sårbarhet efter barns ålder. Två tredjedelar av samtliga förskolebarn bor med en ensamförsörjande förälder som hamnar under LES-nivån. Motsvarande nivå var cirka hälften av alla barn i grundskola medan det var drygt en fjärdedel i gymnasieåldern. Detta speglar en gradvis förbättring av ensamförsörjande hushålls vardagsekonomi. I takt med barnens ålder förbättras utbildnings- och arbetsmarknadsvillkoren och därmed inkomstförhållandena för de ensamförsörjande föräldrarna överlag, dock långt ifrån för alla dessa i regel ensamförsörjande kvinnor.

Diagram 6 visar också på betydande effekter av införande av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget. Effekten är större bland förskole- och grundskolebarn än barn i gymnasiet.

LES skulle minska med mellan 5 och närmare 12 procent i enlighet med de tre beloppsnivåerna, från 67,4 till 62,5 / 59,3 / 55,8 procent. På motsvarande vis skulle detta relativa fattigdomsmått minska på motsvarande vis från 49,0 till 43,6 / 40,3 / 37,2 procent bland barn i grundskoleåldern. Andel gymnasister med ensamförsörjande förälder minskar från 26,6 till 24,3 / 22,9 / 21,5 procent i enlighet med nivåerna i det studerade tillägget.

Hur slår då reformförslagen efter barnantalet bland de ensamförsörjande föräldrarna? Som redan noterats har de allra flesta av dessa hushåll ett eller två barn, 60 respektive 29 procent, och att antal hushåll med riktigt många barn (minst 5 barn) är väldigt ovanliga, en procent.

Diagram 7. Andel barn i ensamförsörjande hushåll med låg ekonomisk standard efter reformalternativ och antal barn i hushållet.

Förekomsten av låg ekonomisk standard ökar successivt med antalet barn bland ensamförsörjare, från 31 procent för hushåll med ett barn upp till 90 procent om hushållen har minst fem barn. Införandet av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget minskar dessa nivåer alltmer accentuerat ju fler barn som finns i hushållet. Medan det minskar 2 till 5 procentenheter bland hushåll med ett barn är motsvarande minskning 4 till närmare 15 procentenheter bland ensamförsörjare med minst fem barn utifrån de tre reformalternativen.

Sammanfattningsvis visar detta på betydande reformgenomslag på det relativa fattigdomsmåttet – låg ekonomisk standard. Ju större belopp i ensamförsörjartillägget desto mer sjunker nivån på EU-fattiga bland ensamförsörjande hushåll i Sverige. Denna reducerande effekt är mer påfallande för barn i förskoleåldern och ensamförsörjande föräldrar med flera barn.

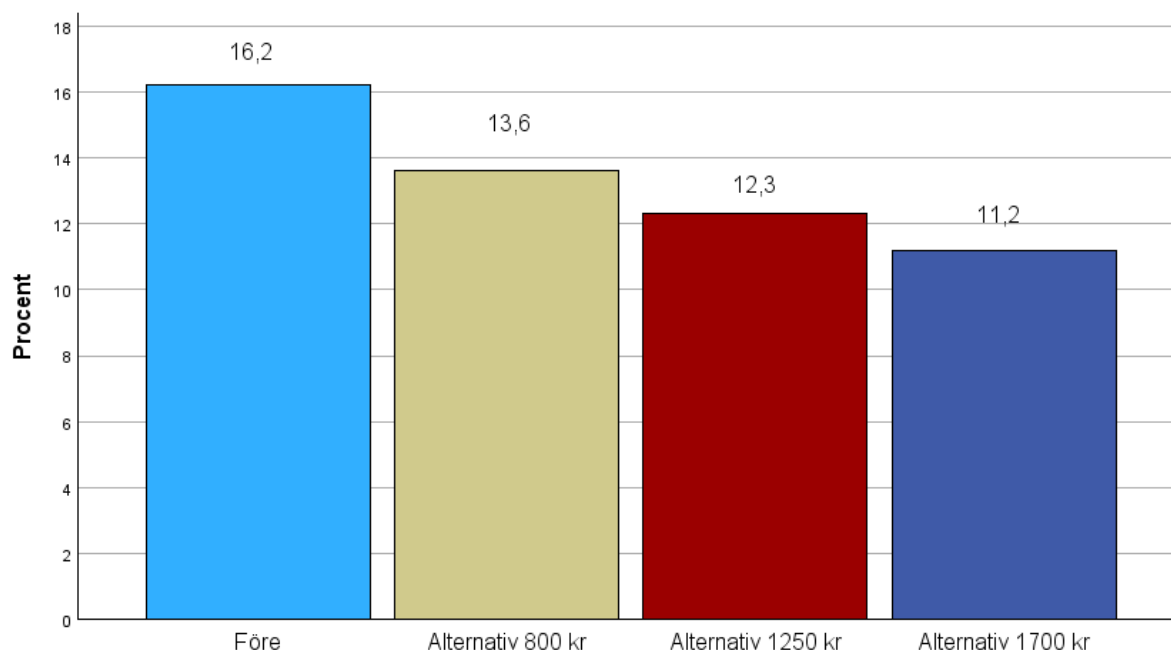
Resultat – låg inkomststandard

Nästa effektmått som undersökts kan ses som ett skarpare mått på ekonomisk utsatthet. Genom att jämföra hushållens faktiska inkomster med en uppsättning av nödvändiga utgifter är låg inkomststandard mått som oftast används för absolut fattigdom i Sverige. Måttet tar bl.a. hänsyn till hushållens storlek och sammansättning och skillnader i boendekostnader i landet. Levnadsomkostnaderna baseras på schablonbelopp som är kopplade till riksnormen för försörjningsstöd³⁸.

Hushåll som har en låg inkomststandard har således en så låg real inkomstnivå att dessa inte räcker för att betala nödvändiga löpande omkostnader. Bland samtliga barnhushåll i landet befann sig 7 procent i denna prekära situation år 2023. Skillnaden var betydande mellan ensamstående och sammanboende föräldrar. Bland ensamstående kvinnor med barn var andelen 17 procent och bland ensamstående män med barn 10 procent medan det låg på 5 procent bland sammanboende föräldrar³⁹.

Hur såg då detta absoluta fattigdomsmått ut bland ensamförsörjande hushåll i denna undersökning? Andelen bland de 171 000 ensamförsörjande hushållen uppgick till 27 700 innan reformen, vilket motsvarade nästan vart sjätte hushåll (se diagram 8). Som en direkt effekt av de tre reformalternativen av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget minskade antalet hushåll med 4 500 – 8 600 med låg inkomststandard. Med ett stöd på 1 250 kronor per barn och månad skulle 6 700 ensamförsörjande hushåll hamna ovanför detta fattigdomsstreck (27 700 – 21 000 hushåll). Detta motsvarar nästan vart fjärde ensamförsörjarhushåll med låg inkomststandard.

Diagram 8. Andel ensamförsörjande hushåll med låg inkomststandard efter reformalternativ. I procent.

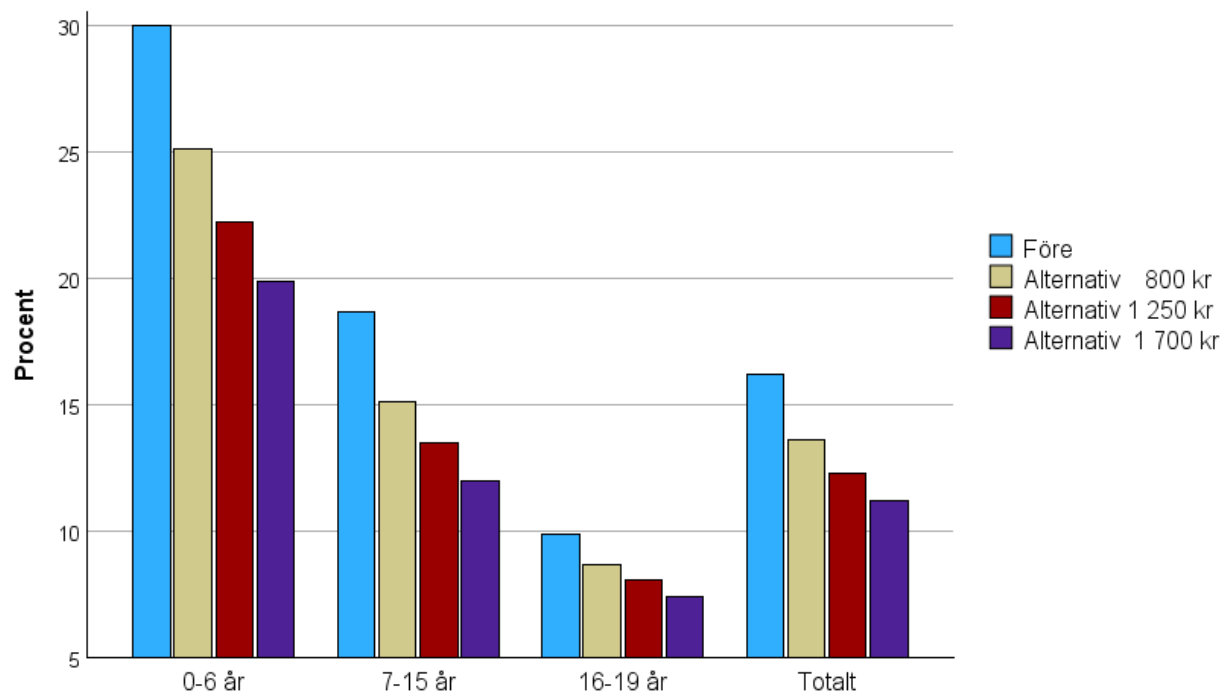
Effekten på låg inkomststandard blir ännu mer tydlig om man utgår från hur många barn i ensamförsörjande hushåll som skulle beröras av reformalternativen. Före reformen levde 45 600 barn i hushåll med låg inkomststandard, vilket var 17,8 procent av samtliga barn med ensamförsörjande förälder. Med ett ensamförsörjartillägg skulle denna andel minska till 12,0 / 13,3 / 14,8 procent beroende på stödets omfattning. Med ett månatligt tillägg i barnbidraget på 1 250 kronor per barn skulle detta absoluta fattigdomsmått minska till 34 000 barn eller med 11 500 barn (- 4,5 procentenheter). Detta visar på en avsevärd effekt då vart fjärde barn i ensamförsörjande hushåll inte längre skulle definieras med låg inkomststandard och därigenom med sin försörjning klara vardagens nödvändiga utgifter.

I likhet med det relativa fattigdomsmåttet följer detta absoluta mått på ekonomisk sårbarhet bland barn till ensamförsörjande hushåll ett tydligt åldermönster. Det är framför allt i de yngre åldersgrupperna som låg inkomststandard slår genom. I utgångsläget, innan reformsimuleringar, återfinns 30 procent av förskolebarnen till ensamförsörjande i absolut fattigdom (15 800 av 52 600 barn). Bland grundskolebarn sjunker det till 18,7 procent och 9,9 procent i gymnasieåldern (se diagram 9).

Effekten av ett införande av ensamförsörjartillägg i de olika åldrarna är tydlig, särskilt bland barn i förskoleåldern med ensamförsörjande förälder. Bland dessa skulle andelen med låg inkomststandard minska till 19,9 / 22,2 / 25,1 procent jämfört med 30 procent innan reformen. Ifall beloppet sätts till 1 250 kronor per barn och månad skulle mer än vart fjärde barn till ensamförsörjande hushåll med låg inkomststandard hamna ovanför

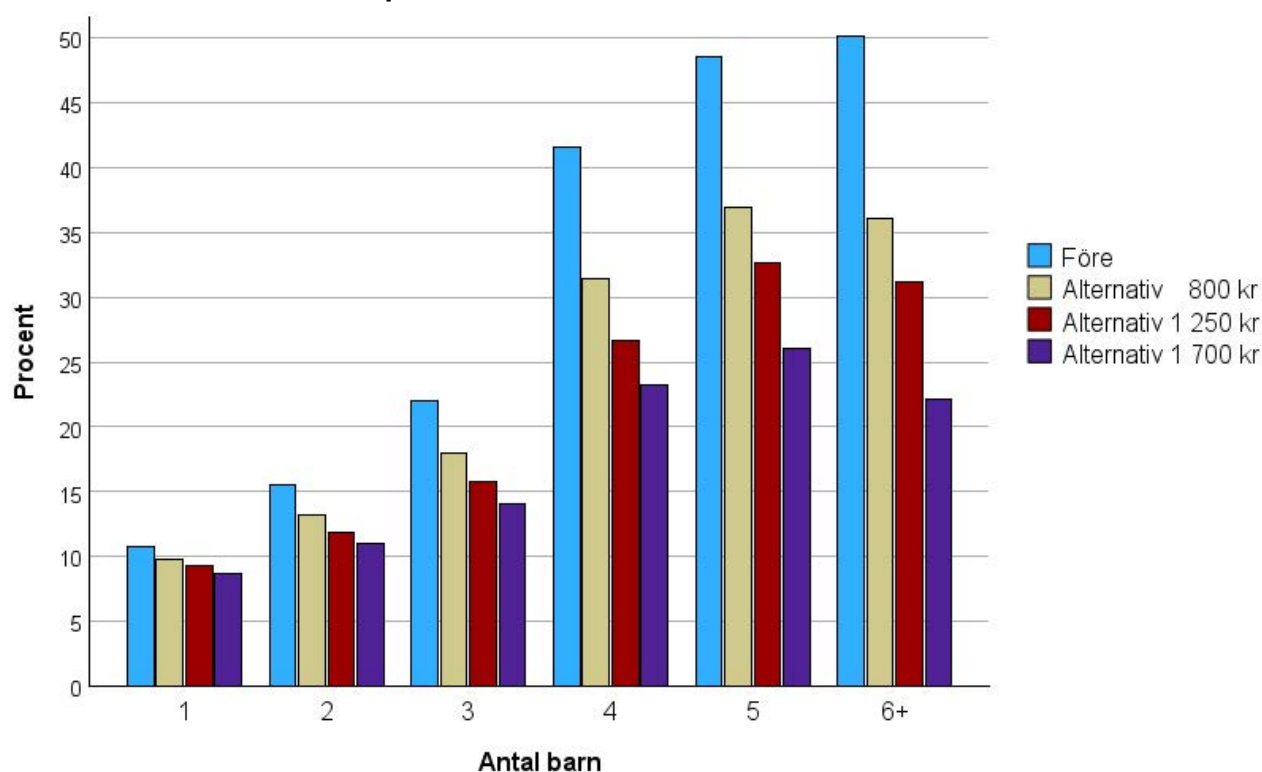
detta skarpa gränsvärde och klara sin egen försörjning. Motsvarande effekt avtar bland barn i skolåldern.

Diagram 9. Andel barn i hushåll med låg inkomststandard efter reformalternativ och barns ålder. I procent.

Som framgått tidigare är ekonomiska svårigheter mer vanligt förekommande bland ensamförsörjande föräldrar ju fler barn man har. Effekten av införandet av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget skulle gradvis minska andel hushåll med låg inkomststandard beroende på barnantalet i hushållen. För ensamförsörjande med ett barn skulle fattigdomen minska med 1 till 2 procentenheter medan det mer markant skulle minska med 7 till 20 procentenheter i hushåll med många barn (minst fem barn). Då de allra flesta ensamförsörjande hushåll, fyra av fem, skulle reformgenomslaget för de flesta berörda hushåll bli mer modest utifrån detta absoluta fattigdomsmått.

Diagram 10. Andel barn i hushåll med låg inkomststandard efter reformalternativ och antal barn i hushållet. I procent.

Sammanfattningsvis visar dessa resultat på ett betydande genomslag av de simulerade reformalternativen på låg inkomststandard. Detta mått är det mest vardagsnära och detaljerade måttet som vanligtvis används för absolut fattigdom i Sverige eftersom den jämför hushållens faktiska inkomster med nödvändiga utgifter för att klara vardagen. Effekten av de tre testade nivåerna på ett ensamförsörjartillägg visar på en avsevärd grad av träffsäkerhet då nivån på låg inkomststandard skulle minska påtagligt.

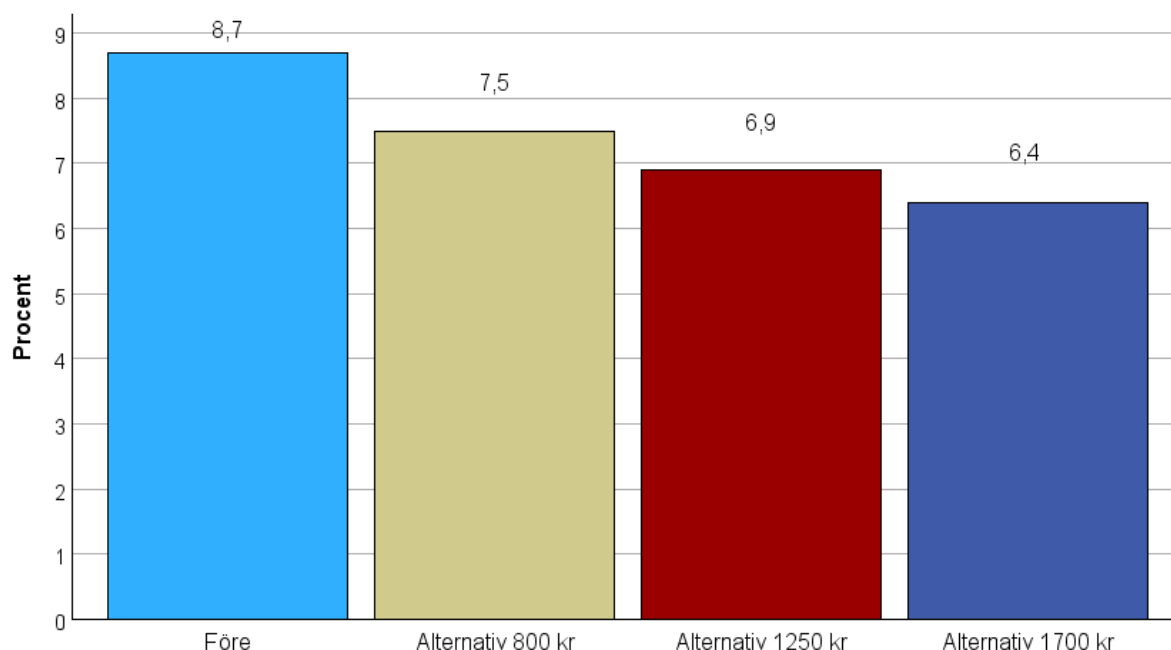
Resultat - Försörjningsstöd

Den tredje variabeln som studerats är det kommunala försörjningsstödet, tidigare benämnt socialbidrag. Detta behovsprövade stöd baseras på en riksnorm⁴⁰ som årligen beslutas av riksdagen. Därutöver provas skälig bostadskostnad och andra nödvändiga kostnader som kan föreligga som barnomsorg, läkar- och tandvård samt medicin. Under de senaste fem åren har försörjningsstödet i landet minskat. Detta gäller även bland barnhushåll. Antal barn i hushåll med försörjningsstöd har minskat från 144 000 till 85 000 mellan 2017 och 2023⁴¹. Minskningen av biståndet har dock avstannat sedan 2024⁴². Försörjningsstödet har under de senaste årtiondena förändrat karaktär från korttidshjälp vid akuta övergående perioder till mer långvarigt bistånd.

Ensamstående barnfamiljer har de senaste årtiondena varit den hushållstyp med högst risk för att behöva stöd från det offentliga samhällets yttersta hjälpform. Det senaste året 2024 erhöll 11,0 procent av alla ensamstående kvinnor med barn detta bistånd jämfört med 1,2 procent bland sammanboende föräldrar med barn⁴³.

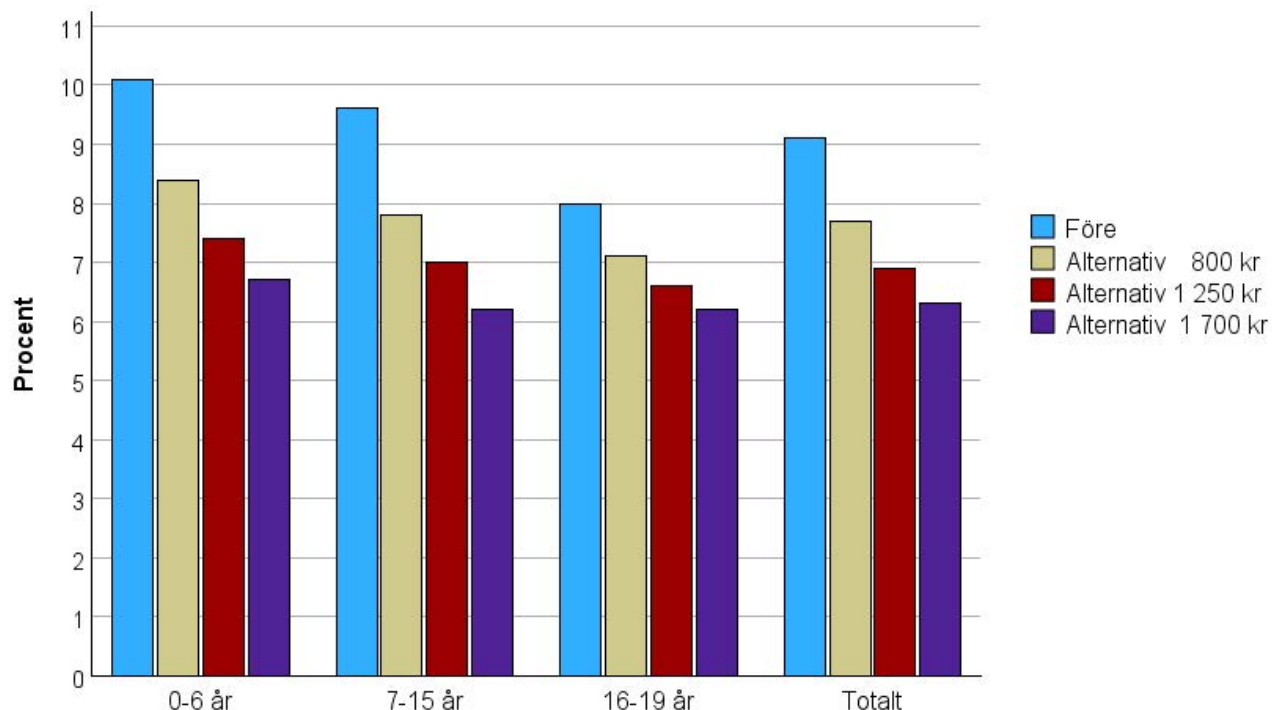
Av diagram 11 framgår hur reformförslaget att införa ett ensamförsörjartillägg har för betydelse för det kommunala försörjningsstödet. Som förväntat minskar detta behov i takt med de studerade beloppsnivåerna, från 8,7 procent av samtliga ensamförsörjande barnhushåll till 7,5 / 6,9 / 6,4 procent. Detta motsvarar en minskning från 14 900 till 12 800 / 11 800 / 11 000 hushåll, motsvarande - 1,2 / - 1,8 / - 2,3 procentenheter.

Diagram 11. Andel ensamförsörjande hushåll med försörjningsstöd efter reformalternativ. I procent.

Genomslaget på försörjningsstödet vid införande av ett ensamförsörjartillägg blir accentueras om man ser till hur många barn som det finns i dessa hushåll (se diagram 12). Andel barn totalt i ensamförsörjande hushåll med försörjningsstöd minskar från 9,1 procent till mellan 6,3 och 7,7 procent i de simulerade beloppen för detta tillägg i barnbidraget. Detta innebär att antalet barn i hushåll med försörjningsstöd minskar med 5 900 till 9 500 barn från 25 600 barn före reformen. Antalet barn i hushåll med försörjningsstöd med en beloppsnivå på 1250 kronor per barn och månad skulle minska med 7 900 barn, från 25 600 till 17 700 barn totalt.

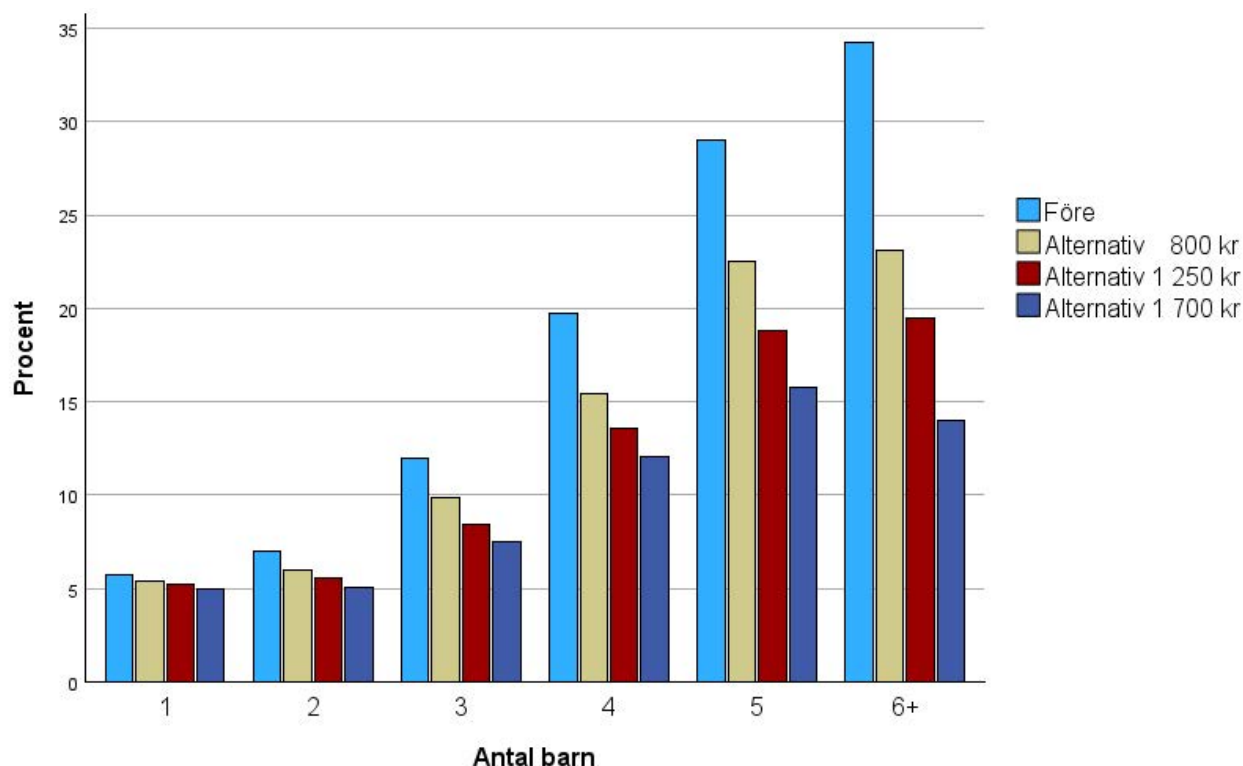
Diagram 12. Andel barn i hushåll med försörjningsstöd efter reformalternativ och barns ålder. I procent.

Liksom de två andra fattigdomsmåtten märks en åldersdifferentiering i förekomst av försörjningsstöd, dock inte så tydlig som i det relativa och absoluta fattigdomsmåttet. I utgångsläget hade 10,1 procent av förskolebarn med ensamförsörjande förälder någon period försörjningsstöd under 2023. Motsvarande andel var 9,6 respektive 8,0 procent bland barn i grundskola respektive gymnasium. Reformförslagen skulle minska detta med 1 till 3 procentenheter. Störst effekt märks bland de yngsta åldersgrupperna.

Denna studie visar på stora skillnader i förekomst av försörjningsstöd bland ensamförsörjande föräldrar efter hur många barn de har. Spridningen är mellan 6 procent för hushåll med ett barn till 34 procent för hushåll med sex barn eller fler. Noteras bör, som påpekats tidigare, att familjer med fler än fem barn bland ensamförsörjande föräldrar är väldigt ovanligt (en procent). Diagram 13 illustrerar vilka effekter som de studerade nivåerna på ett ensamförsörjartillägg skulle ha efter barnantalet i dessa hushåll. Resultaten visar, som förväntat, att reformens effekter ökar ju fler barn ensamförsörjande föräldrar har. Skillnaden bland hushåll med ett barn ligger mellan 0,3 och 0,7 procentenheter medan det ökar till som mest mellan 11 och 20 procent bland hushåll mest flest barn (från 34 till 23,1 / 19,6 till 14,0 procent hushåll med minst sex barn).

Diagram 13. Andel barn i hushåll med försörjningsstöd efter reformalternativ och antal barn i hushållet. I procent.

Sammantaget visar även detta tredje utfallsmått på ekonomisk utsatthet ett tydligt genomslag bland ensamförsörjande hushåll. Försörjningsstödet skulle minska mellan 2 100 och 3 900 hushåll beroende på de undersökta beloppen i ensamförsörjartillägget. Förutom dessa hushåll som skulle klara sig utan kommunalt försörjningsstöd innebär reformförslaget att beräkningen av försörjningsstödet skulle minska i motsvarande grad för samtliga cirka 15 000 ensamförsörjande föräldrar som mottog försörjningsstöd 2023. Detta förbättrar således inte i praktiken de allra flesta ensamförsörjande föräldrar som hade försörjningsstöd utan medför istället en kostnadsminskning för kommunerna, vilket diskuteras närmare i nästa avsnitt.

Kostnader för reformen

Införandet av denna reform till alla barn 0-19 år med ensamförsörjande förälder har beräknats efter de tre simulerade beloppen i SCB:s mikrosimuleringsmodell FASIT. För barn 0-16 år beräknas dessa belopp i enlighet med barnbidraget för årets samtliga månader medan unga i gymnasieåldern erhåller studiebidrag för tio månader årligen. Det är reformkostnaderna totalt för samtliga barn (256 000 0-19 år) som redovisas i det följande för år 2023. Dessutom tas hänsyn till vilka effekter den simulerade reformen har på minskade kostnaderna för kommunernas försörjningsstöd.

Som framgår av tabell 14 skulle de tre reformalternativen medföra en bruttokostnad på mellan 2,2 och 4,7 miljarder kronor. För varje beloppsnivå ökar reformkostnaden med drygt 1,2 miljarder kronor. Beloppsnivån i mittenalternativet, 1 250 kr per barn och månad, skulle belasta statsbudgeten med närmare 3,5 miljarder. Till detta kommer minskade kostnader för kommunernas försörjningsstöd på mellan 180 och 339 miljoner kronor. Nettokostnaden för det offentliga blir sammantaget mellan 2,0 och 4,4 miljarder kronor beroende på vilken beloppsnivå som införs.

Tabell 14. Beräknade kostnader för införande av ensamförsörjartillägg 2023.
Miljoner kronor.

Reformalternativ	800 kr	1 250 kr	1 700 kr
Ensamförsörjartillägg	2 214	3 459	4 705
Försörjningsstöd	- 180	- 265	- 339
Nettokostnad	2 034	3 194	4 366

Som framgått tidigare har kostnaderna totalt för den ekonomiska familjepolitiken minskat med cirka 26 miljarder kronor mellan 2020 och 2024. För de aktuella stödformerna, barn- och studiebidrag, har värdeminskningen sedan de höjdes senast 2018 varit totalt 7,4 miljarder kronor. Ett införande av ett ensamförsörjartillägg skulle således motsvara ungefär hälften av kostnadsminskningen under de senaste åren.

Sett i ett jämförande perspektiv har den svenska familjepolitiken halkat efter andra politikområden under senare år. Den del som täcker transfereringar till barnfamiljer, den ekonomiska familjepolitiken, har gradvis minskat sin andel av BNP till 1,4 procent till 2024. Detta kan jämföras med de kraftiga satsningar som f.n. sker inom t.ex. försvar och kriminalvården. Försvarsbudgeten har fördubblats mellan 2020 och 2024 (från 60 till 122 miljarder) och beräknas fortsätta att stiga till 186 miljarder år 2030⁴⁴. Kriminalvården anslag låg på 12,4 miljarder 2022 och beräknas överstiga 40 miljarder

kronor år 2033⁴⁵. I ljuset av dessa prioriteringar framstår en förstärkning av familjepolitiska insatser för att förebygga och undanröja barnfattigdom som inte bara rimliga utan bör ses som en grundläggande social investering för att förebygga samhällsproblem som utanförskap och kriminalitet bland barn och ungdomar. Liknelsen med att vaccinera för folksjukdomar och att mildra och undanröja ekonomiska svårigheter bland barnfamiljer ter sig högst relevant.

Slutdiskussion

Det svenska välfärdssamhället blev internationellt uppmärksammat under 1900-talets senare del som kanske det främsta exemplet på en generell välfärdsmodell som inkluderade och erbjöd grundtrygghet för de mest utsatta och sårbara grupperna. Under 2000-talets första kvartssekel har dock Sverige halkat ner i många internationella välfärdsindex⁴⁶. Särskilt i jämförelse med andra nordiska länder framstår de senaste årtiondenas välfärdsutveckling i Sverige som avtagande och problematisk för särskilt utsatta grupper.

Detta gäller även inom familjepolitiken. Dess officiella mål att tillförsäkra en *”god levnadsstandard för alla barnfamiljer”*⁴⁷ har under 2000-talet fått allt svårare att förverkligas. Den ekonomiska familjepolitiken har allt mindre fungerat som fattigdomsbekämpande vilket lett till att allt fler barnfamiljer har en låg ekonomisk standard⁴⁸. Detta gäller inte minst för ensamstående föräldrar som domineras av ensamstående kvinnor⁴⁹.

Det är i ljuset av dessa förhållanden som denna studie pekar på behovet av reforminriktade åtgärder för att minska ekonomiskt utsatta barnfamiljers vardagssituation. Förslaget om ett införande av ett ensamförsörjartillägg i barnbidraget skall ses som ett av flera möjliga inslag i en mer reformoptimistisk inriktning för den svenska familjepolitiken. Andra inslag kan vara att indexreglera sociala ersättningar, t.ex. barn- och bostadsbidrag⁵⁰, inkomstrelaterat barnbidrag⁵¹, införande av förstabarnstillägg och åldersrelaterat barnbidrag⁵². Dessa reformförslag skall alla ses som uttryck för behovet att modernisera familjepolitiken i linje med den svenska välfärdstraditionen att kombinera breda generella åtgärder med träffsäkra riktade åtgärder för särskilt utsatta. I detta studerade exempel utgör det generella barnbidraget själva grunden som kan kompletteras med nya inslag för en kostnadseffektiv och träffsäker familjepolitik. För att uppnå en *”god levnadsstandard för alla barnfamiljer”* behövs reformer som ser familjepolitiska insatser för ekonomiskt sårbara barnfamiljer som en grundläggande social investering i barns uppväxtförhållanden och förebygger social problematik och utanförskap i samhället.

Noter och referenser

¹ Finanspolitiska rådet 2024. *Economic inequality in Sweden. An overview of facts and future challenges*, Altermark, N & Dahlstedt, M. (red.) 2022. *Bortom systemskiftet: mot en ny gemenskap*. Stockholm: Verbal och Kallifatides, M. & Sjöberg, S. 2023. *Alla får det inte bättre*. Katalys Rapport No. 112.

² Hyresgästföreningen, Majblomman, Röda Korset och Rädda Barnen 2025. *Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025*. <https://majblomman.se/barnfattigdom/barnfamiljers-svarigheter2025/>

³ Se t.ex. Salonen T. 2019. *Välfärd inte för alla. Den ekonomiska familjepolitikens betydelse för ekonomiskt utsatta barnfamiljer*, Rädda Barnen.
ISF 2022. *Utvecklingen av socialförsäkringsförmånerna de senaste 40 åren*, Rapport 2022:2, Inspektionen för socialförsäkringen.
Försäkringskassan 2025a. *Barnhushållens ekonomi. Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken*.

⁴ Försäkringskassan 2025a, s. 4.

⁵ Salonen 2019, Försäkringskassan 2025a.

⁶ SCB 2022. *Barn med låg inkomststandard*. Statistiska centralbyrån och Försäkringskassan 2025a.

⁷ Försäkringskassan 2025a, s. 6.

⁸ Försäkringskassan 2025b. *Socialförsäkringen i siffror 2025*, s. 14.

⁹ Salonen 2019, Försäkringskassan 2025b.

¹⁰ Se vidare t.ex. Rädda Barnen 2025. *En ny verklighet. Rädda Barnens barnfattighedsrapport Sverige 2025*.

¹¹ Källa: Nordic Statistics Database
https://pxweb.nordicstatistics.org/pxweb/en/Nordic%20Statistics/Nordic%20Statistics_Social%20integration%20and%20income_Poverty/RIOP02.px/table/tableViewLayout1/

¹² Mätt som at-risk-of-poverty, dvs. hushåll med högst 60 procent av landets medianinkomst det aktuella året.

¹³ https://pxweb.nordicstatistics.org/pxweb/en/Nordic%20Statistics/Nordic%20Statistics_Social%20integration%20and%20income_Poverty/RIOP01.px/

¹⁴ Beräknat på kostnader för politikområdet ”Familjer och barn” som inkluderar såväl samtliga överföringar till barnhushållen som kostnader för offentlig service, fr.a. barnomsorg och barnskydd.

¹⁵ Köpkraftsstandarden, förkortad köpkraftsparitet (PPS), är en artificiell valutaenhet. Teoretiskt sett kan en köpkraftsstandard köpa samma mängd varor och tjänster i varje land. Prisskillnader

över gränserna innebär dock att olika mängder nationella valutaenheter behövs för samma varor och tjänster. PPS är den tekniska term som t.ex. Eurostat använder för den gemensamma valuta i vilken nationalräkenskapsaggregat uttrycks när de justeras för prisnivåskillnader med hjälp av PPP. PPP kan således tolkas som växelkursen för PPS mot euron.

¹⁶ Kangas, H. 2025. *Ekonomiskt stöd till ensamstående föräldrar. En litteraturöversikt med nedslag i Finland, Norge och Danmark*. SBV Working Paper Series 25:10. Malmö universitet. DOI:10.24834/isbn.9789178777259

¹⁷ a.a s. 10, tabell 3.

¹⁸ Se t.ex. Aerts E. et al. 2022. *Income Support Policies for Single Parents in Europe and the United States. What Works Best?* The Annals of the American Academy of Political and social Science och Van Lancker et al. 2015. The impact of child benefits on single mother poverty: Exploring the role of targeting in 15 European countries. *International Journal of Social Welfare*, 24 (3), 210-222.

¹⁹ För en mer utförlig beskrivning av de nordiska ländernas riktade stöd till ensamstående barnhushåll, se Kangas 2025.

²⁰ Flerbarnstillägget gällde från början familjer med minst tre barn men utökades 2005 till att gälla familjer även med två barn. Flerbarnstillägget är f.n. 150 kronor per månad för andra barnet, 730 kronor för tredje barnet och 1 740 kronor för det fjärde barnet.

²¹ Under sommarmånaderna förväntas ungdomen sommarjobba och/eller försörjas av föräldrarna fullt ut.

²² Med låg inkomst i extra tillägget till studiebidraget avses om familjen har en inkomst lägre än 125 000 kronor före skatt det aktuella läsåret. Om familjen har en förmögenhet över 75 000 kronor räknas även en femtedel av den. Beloppet varierar beroende på familjens inkomst, från 285 kr upp till 855 kr per månad. <https://www.csn.se/bidrag-och-lan/tillagg-till-studiestodet/for-gymnasiestudier/extra-tillagg.html>

Antalet unga som får extra tillägg till studiebidraget har minskat drastiskt under senare år, från 25-30 00 personer årligen under 2010-talet till endast drygt 5 000 personer år 2024. CSN:s kostnad har minskat från som mest 187 miljoner (2018) till 32 miljoner 2024. https://statistik.csn.se/PxWeb/pxweb/sv/CSNstat/CSNstat_SU_E_SH_SV/SUSHSVE07.px/table?tableViewLayout=2/ Inkomstgränserna för stödet har inte höjts sedan mitten av 1990-talet, vilket kan till stor del förklara minskningen på senare år, se s. 14: <https://www.csn.se/download/18.3bef5ea719635f30ede66/1744876957587/Studiest%C3%B6det%202024,%20slutversion.pdf>

²³ Försäkringskassan 2025a. *Barnhushållens ekonomi. Uppföljning av resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken 2025*. <file:///C:/Users/HSTASA/Downloads/barnhushallens-ekonomi-2025-svar-regeringsuppdrag-dnr-2025-000545.pdf>

²⁴ Rädda Barnen 2025. *En ny verklighet. Rädda Barnens barnfattighedsrapport Sverige 2025*. https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Barnfattigdom_webb_-final251020.pdf

²⁵ Detta är beräknat utifrån ett reviderat fattighedsmått som tar hänsyn till att riksnormen för försörjningsstödet skulle följa Konsumentverkets årliga pris- och konsumtionsundersökningar.

²⁶ Dessa jämförelser är baserade på resultat från FASIT, SCB:s mikrosimuleringsmodell för hushållens inkomster och transfereringar och avser år 2023. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/hushallens-inkomster-tillgangar-och-skulder/fordelningsanalytiskt-statistiksystem-for-inkomster-och-transfereringar-fasit/>

²⁷ Denna mikrosimuleringsmodell används ofta för att göra olika beräkningar av policyändringar inom t.ex. skatte-, arbetsmarknads- och välfärdspolitiken, se t.ex. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/fordelningsanalytiskt-statistiksystem-for-inkomster-och-transfereringar-fasit/> eller <https://www.scb.se/contentassets/d7704144acfc4ea3baf69ae54251474b/produktfolder-fasit.pdf>

²⁷ Se t.ex.: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/inkomster-och-skatter/pong/statistiknyhet/inkomster-och-skatter-2022/>

²⁸ Beräknat som hushållets disponibla inkomster, dvs. netto efter skatt etc.
Källa Rädda Barnen 2025, s. 35.

²⁹ För mer en mer ingående diskussion om möjliga fattigdomsmått i Sverige se t.ex. Mood 2005. *Fattigdomsmätning och fattigdomens utveckling*, i Stadsmissionen Fattigdomsrapporten 2025 Från välfärdssamhälle till välgörenhetssamhälle.
<https://sverigesstadsmissioner.se/nyheter/fattigdomsrapporten-2025/>

³⁰ Den officiella definitionen av låg inkomststandard (LIS) som SCB utvecklat har på senare tid kommit att ifrågasättas då den följer årliga uppräknings av riksnormen för försörjningsstöd, som under senare år har halkat efter och frångått kopplingen till Konsumentverkets årliga pris- och konsumtionsundersökningar. Se en utförlig genomgång i Rädda Barnen 2025 (not 5) för en introduktion av ett reviderat mått på låg inkomststandard.

³¹ SCB 2023. *Barns boende och försörjning när föräldrarna inte bor ihop Resultat från en enkät till särlevande föräldrar* Demografiska rapporter 2023:4 och SCB 2025. *Barns boende 2023*. Barns levnadsförhållanden 2025:2.

³² SCB 2021. Utöver hushållstyperna barn till samboende eller ensamstående föräldrar och växelvist boende finns ”övriga hushåll” vilket täcker bl.a. syskonhushåll, flergenerationsboende och kompisboenden.

³³³³ För detaljer om FASIT, se <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/hushallens-inkomster-tillgangar-och-skulder/fordelningsanalytiskt-statistiksystem-for-inkomster-och-transfereringar-fasit/>

³⁴³⁴³⁴ SCB 2023, se not 6.

³⁵ 256 093 av 2 365 892 barn i åldern 0-19 år 2023.

³⁶ Detta beräknat efter senast aktuella årliga folkbokföringsuppgifter och som officiell befolkningsstatistik baseras på.

³⁷ Definierad utifrån disponibel inkomst per konsumtionsenhet. Disponibel inkomst är summan av samtliga hushållsmedlemmars alla skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och

övriga negativa transfereringar (exempelvis återbetalt studielån). Konsumtionsenhet är ett viktsystem för att kunna jämföra inkomster efter hushållens varierande storlek och sammansättning. SCB:s nuvarande konsumtionsenhetsskala sätter en vuxen till 1,0, sammanboende par 1,51, första barnet 0,52 och ytterligare barn 0,42.

³⁸ Låg inkomststandard baseras till ungefär hälften till baskonsumtion som följer riksnormen för försörjningsstöd årligen. Denna post täcker livsmedel, kläder och fritid. Därutöver beräknas kostnader för boende, el, barnomsorgsavgift, lokala resor, fack- och a-kasseavgift och hemförsäkring. Låg inkomststandard knöts 2017 till försörjningsstödet och har därefter årligen räknats upp med konsumentprisindex (KPI). Kopplingen till riksnormen för försörjningsstödet har kommit att kritiseras då denna inte räknats upp i enlighet med Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar som föreskrivs i socialtjänstförordningen, se Rädda Barnen 2025 för en utförlig belysning och framtagandet av ett reviderat mått på såväl riksnormen för försörjningsstöd som måttet låg inkomststandard.

³⁹ SCB 2025. Färre barn i hushåll som inte kan betala för nödvändiga levnadsomkostnader. Statistiknyhet 2025-03-21. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/barn-och-familjestatistik/pong/statistiknyhet/barnfamiljers-ekonomi-20142023/>

⁴⁰ Riksnormen för försörjningsstöd skall täcka skäliga kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon.

⁴¹ Rädda Barnen 2025, s. 24.

⁴² Socialstyrelsen 2025. *Statistik om ekonomiskt bistånd 2024*. <https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/44bf554221744360bfa493b057f3fe/2025-6-9650.pdf>

⁴³ Bland ensamstående män med barn var motsvarande andel 5,4 procent. <https://www.socialstyrelsen.se/contentassets/44bf554221744360bfa493b057f3fe/2025-6-9650.pdf>

⁴⁴ Källa: Budgetpropositionen för 2025.

⁴⁵ Kriminalvården 2025. *Kriminalvårdens kapacitetsrapport 2025-2034*. https://www.kriminalvarden.se/globalassets/om_oss/regeringsuppdrag/kriminalvardens-kapacitetsrapport-2025-2034.pdf

⁴⁶ Se t.ex. Oxfam 2024. *The Commitment to Reducing Inequality Index 2024*. Development Finance and Oxfam report och Unicef 2023. *Child Poverty in the Midst of Wealth* Innocenti Report Card 18.

⁴⁷ Socialdepartementet 2024. *Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Försäkringskassan*. Stockholm: Regeringskansliet.

⁴⁸ Försäkringskassan 2025a, Figur 15, s. 27.

⁴⁹ Försäkringskassan 2025a, Figur 14, s. 26.

⁵⁰ Detta föreslås av en rad instanser inom bl.a. civilsamhället och barnrättsorganisationer, se t.ex. Hyresgästföreningen m.fl. 2025.

⁵¹ Salonen T. 2025. *Inkomstrelaterat barnbidrag – En reform i tiden?* SBV Working Paper Series 25:9. Malmö universitet. DOI:10.24834/isbn.9789178777235

⁵² Majblomman 2026. *Barns rätt att få vara barn. Reformen mot barnfattigdomen.*